

3. Прогноз усіх пріонових хвороб несприятливий.
4. Протоколів лікування пацієнтів із пріоновими захворюваннями не розроблено.
5. Засобів специфічної профілактики не існує.
6. Основну увагу слід зосередити на неспецифічній профілактиці пріонових захворювань.
7. Неспецифічна профілактика пов'язана з обмеженням використання ліків тваринного походження, пересадок тканин, які найчастіше інфікуються пріонами (тверда мозкова оболонка), суворий контроль за харчовими продуктами, спалювання біоматеріалів, які можуть бути забруднені пріонами.

здобувачка освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»

**МАРГАРИТА ЯЛОВЕДА,**

КЗВО «Волинський медичний інститут»

Науковий керівник:

**ІРИНА ПОДОЛЯК**

## **ЕПІДЕМІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИОНОВИХ ЗАХВОРЮВАНЬ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ**

**Актуальність.** Пріонові хвороби зумовлені надзвичайно небезпечними інфекційними агентами білкової природи. Випадки цих хвороб фіксуються в країнах Європи, Азії та Близького Сходу. Вони найчастіше уражають центральну нервову систему людини та деяких тварин. Ще у далекому 1732 році було описано енцефалопатію овець під назвою «скрепі». У тварин розвивались порушення координації, поведінки, дуже сильний свербіж та паралічі кінцівок. Через кілька тижнів усі хворі тварини помирали. Довгий час вважалося, що захворювання не може передаватися від тварин до людей. Але дещо пізніше було виявлено, що схожі симптоми та патогістологічні зміни в головному мозку також розвивались і в людини. Так було доведено, що збудник може потрапляти в організм людини від хворих тварин.

**Мета дослідження** – вивчити поширеність пріонових захворювань серед тварин в Україні та світі та з'ясувати небезпеку цих захворювань для людства.

**Матеріали та методи:** аналіз статистичних даних, літературних джерел та нормативних документів в межах проблематики дослідження

**Виклад основного матеріалу.** Особливої гостроти проблема пріонів досягла у Великобританії у зв'язку з коров'ячим сказом (губчастою енцефалопатією). В інфікованих тварин спостерігались порушення поведінки, координації, втрата ваги, параліч кінцівок. Дослідники це пояснюють тим, що коровам в їжу для підвищення надоїв домішували кісткове борошно, яке було виготовлене з відходів вбитих тварин. Саме воно могло містити патологічні пріони. З 1986 р. у Великобританії було зареєстровано близько 160 тис. випадків сказу корів, а з 1990 р. почали масово хворіти люди, які їли м'ясо зараженої худоби. Захворювання у людей розвивалось не відразу, оскільки пріонові хвороби мають тривалий інкубаційний період, тому вчені не відразу побачили зв'язок між захворюваннями у людей та корів. За цей період багато яловичини з Великобританії потрапило на ринки інших країн Європи. Цей факт спровокував паніку у світі. У 1996 р. Рада Європи ввела тотальну заборону на експорт яловичини з Великої Британії. Європейський Союз скасував її лише 10 років потому.

Ситуація у Великобританії призвела до різкого скорочення попиту на яловичину в країні, було знищено та спалено мільйони трупів корів, закривались м'ясопереробні підприємства та фабрики по виробництву кісткового борошна, багато людей втратило роботу та стабільний дохід. Спалах коров'ячого сказу коштував країні мільярди фунтів стерлінгів [1].

Також хвороба була виявлена у сотень корів в Ірландії, Франції, Португалії, Швейцарії, Іспанії, Німеччині. 1 випадок коров'ячого сказу зареєстровано у США в 2023 році (штат Південна Кароліна).

В Україні недостатньо даних про поширення пріонових хвороб. Хоча окремі випадки

реєструються майже в усіх областях, але часто причиною смерті лікарі вважають інші нейродегенеративні захворювання зі схожою клінічною картиною або діагностують їх вже після смерті пацієнта. Так, у Полтавській області на підставі клінічних проявів, анамнестичних і патогістологічних даних було діагностовано два варіанти пріонових хвороб — класичний і новий варіанти хвороби Кройтцфельдта-Якоба, а також дуже рідкісну форму пріонової інфекції — аміотрофічний лейкоспонгіоз. Це склало 8,4 випадки на 1 млн. населення, що перевищує світові показники [2]. Більшість учених вважають, що інфікування відбулося внаслідок ін'єкцій препаратів тваринного походження (наприклад, церебраліну та гормону росту) або через інші фактори ризику (у т.ч. професійні — робота ветеринаром).

У 2000 р. у продуктових магазинах Польщі було проведене грандіозне чищення: вилучалися продукти, при виготовленні яких використовувалася яловичина, імпортована з країн, де зареєстровано «коров'ячий сказ». Основний удар органів санепідконтролю припав на продукти, що містили желатин. Як відомо, його отримують з кісток, зрізаного з них м'яса і сухожиль, тобто з частин туші, визнаних потенційно небезпечними.

Були вилучені тисячі найменувань товарів, серед них супові та фруктові концентрати, соуси, ковбасні вироби, йогурти, до складу яких входили желеутворюючі речовини, кондитерські вироби та деякі жувальні гумки [2].

Через значні діагностичні труднощі підтвердити поширеність пріонових хвороб на Волині не можемо, однак є усі підстави вважати, що такі хворі у нас трапляються. Не виключено, що продукція тваринного походження, інфікована пріонами може потрапляти на прилавки магазинів із країн, де періодично реєструються випадки сказу корів (переважно Великобританія та Нідерланди).

Наразі в Україні про випадки губчастої енцефалопатії великої рогатої худоби не повідомляється. З 2017 року в Україні зареєстрована та виконується Програма визначення статусу України, як країни з контрольованим ризиком щодо губчастоподібної енцефалопатії великої рогатої худоби (наказ Держпродспоживслужби від 14.04.2017 № 258) [3]. Крім того, відповідно до Плану протиепізоотичних заходів по профілактиці основних заразних хвороб тварин, в Україні щорічно проводяться моніторингові дослідження на губчасту енцефалопатію ВРХ.

Враховуючи те, що концентрація пріонів в органах у період інкубації значна, а сам період тривалий, людина може інфікуватись при вживанні м'яса тварин або продуктів тваринного походження, коли ще хвороба не проявляється, також заразитись можна при переливанні крові, при трансплантації органів, взятих від заражених, але поки що не захворілих людей та через вживання медикаментів тваринного походження.

#### **Висновки:**

1. Пріони – надзвичайно небезпечні інфекції тварин та людини.
2. Пріонові захворювання періодично реєструють у різних куточках світу.
3. Людина може інфікуватись при вживанні м'яса тварин, продуктів тваринного походження або медикаментів, виготовлених з тваринних тканин.
4. В Україні недостатньо даних про поширення пріонових хвороб.
5. Сучасна ситуація дає підстави стверджувати, що недооцінка небезпеки поширення пріонів створює реальну соціальну, економічну і моральну небезпеку людству.

здобувачка освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»

**АННА ЛЮШУК,**

КЗВО «Волинський медичний інститут»

**ОЛЬГА МАЗЕПА**

## **АНАЛІЗ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ ЗРОСТАННЯ ЗАХВОРЮВАНOSTІ НА ЛАЙМ-БОРЕЛІОЗ**

**Актуальність теми.** У світовій фауні загалом відомо 762 види іксодових кліщів. Але не всі кліщі є переносниками збудників небезпечних захворювань. Однак їхні укуси можуть